

Розділ 8
**Андрагогічні засади
проектування змісту і форм
професійної підготовки педагогів**

УДК 374.7
Лариса Лук'янова

м. Київ

**Особистість
організатора навчання дорослих**

Освіта дорослих вимагає чіткого визначення статусу і професійних обов'язків викладача. У межах андрагогічної парадигми, на думку С. Змейова, викладач стає експертом у технології навчання дорослих, організатором колективної навчальної діяльності, консультантом, співавтором індивідуальної програми навчання, який створює комфортні умови процесу навчання, і тільки потім, джерелом знань, умінь і навичок. За таких умов фахівцеві, який працює з дорослими, необхідно сформувати певні ціннісні орієнтації. Зокрема, він має усвідомлювати соціальне значення своєї діяльності; сприймати дорослу людину як самоцінний, самокерований суб'єкт; володіти емпатією, комунікативністю, самокритичністю; визнавати і поважати плюралізм життєвих позицій; сприймати навчання як спосіб життєдіяльності людини; усвідомлювати й визнавати рівноправну роль дорослого в процесі навчання й спілкування; за потреби вносити корективи у власну поведінку й способи професійної діяльності.

У цьому сенсі цікавою є позиція С. Верпловського, щодо особистості викладача у системі освіти дорослих. Зокрема, викладач є насамперед організатором навчання, який поєднує в професійній діяльності й інші функції, виконуючи при цьому три ролі: "лікаря-психотерапевта" надає допомогу в поновленні мотивації до навчальної й професійної діяльності, зменшує рівень тривожності, невпевненості в суб'єктах навчання; "експерта" володіє змістом як андрагогічної технології, так і професійної діяльності, тих хто навчається; "консультанта" володіє методологією андрагогічного супроводу

© Лук'янова Л., 2010

процесу самоосвіти дорослих (цільовому підвищенні кваліфікації, випереджувальному навчанні основ науково-дослідницької роботи, допомозі в створенні проектів професійного й особистісного розвитку).

Так, організатор навчання дорослих, окрім традиційного носія інформації, усталених норм і традицій, стає помічником у самоосвіті, становленні й розвитку особистості. Він втрачає свою авторитарну позицію, право старшого і мудрого товариша. Виконання таких ролей, за С. Змейовим, ґрунтується на трьох принципах. Проаналізуємо їх.

Принцип рівності. Організатор навчання є таким самим учасником процесу навчання, як і усі інші. Він організує й веде бесіду, налаштовує аудиторію на можливість обговорення будь-якої інформації. Обов'язковою умовою є повага до позиції аудиторії, право на особисту думку, урахування життєвого досвіду тих, хто навчається.

Принцип активної творчості. Досвід, який є у кожного, призводить до стереотипів і прагнення все нове зрозуміти й зробити так, як звикли. Отже, аудиторію необхідно підготувати до сприйняття нового знання та генерації свіжих ідей, необхідно створити творчу атмосферу в групі, коли нове знання не просто обговорюється, а й самостійно формулюється. Для цього важливими є і яскрава наочність, і обговорення в мікрогрупах, і поєднання непоєднуваного, і рух, музика тощо.

Принцип особистості, що не є тотожним індивідуалізації. Так, за умов індивідуалізації навчання той, хто навчає, знаходить спосіб урахувати індивідуальні особливості усіх членів групи (хтось вимагає пояснень на конкретному прикладі, іншим потрібні таблиці, схеми тощо). За особистісного підходу заняття відбувається по універсальній схемі, яка ураховує принципові особливості усіх дорослих. При цьому потрібно пам'ятати, що кожний з них – особистість із притаманними особливостями.

За таких умов стрижень освітнього процесу становитиме взаємодія викладача-тьютора, який матиме навички андрагогічного менеджменту, коли у професійній діяльності враховується як власний життєвий досвід, так і досвід тих, хто навчається.